

OG'IZ BO'SHLIG'I - ORGANIZM OYNASI: STOMATOLOGIK BELGILAR ORQALI TIZIMLI KASALLIKLARNI ERTA ANIQLASH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18796282>

Boyqobilov Soatmurod Shuxrat o'g'li

soatmurod_boyqobilov@tues.uz

Erniyozova Umida Omon qizi

Umida3466@gmail.com

Annotatsiya

Og'iz bo'shlig'i organizmning umumiy holatini aks ettiruvchi muhim anatomik va funksional tizim hisoblanadi. Ko'plab tizimli kasalliklar dastlab stomatologik belgilar orqali namoyon bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada og'iz bo'shlig'idagi klinik belgilar asosida yurak-qon tomir kasalliklari, qandli diabet, gematologik, autoimmun va gastroenterologik kasalliklarni erta aniqlash imkoniyatlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Shuningdek, stomatolog shifokorning multidisiplinar tibbiyotdagi roli va erta diagnostikaning ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar

og'iz bo'shlig'i, tizimli kasalliklar, erta diagnostika, periodontal kasalliklar, stomatologiya, umumiy salomatlik.

Аннотация

Полость рта является важной биологической системой, отражающей общее состояние организма. Многие системные заболевания впервые проявляются стоматологическими признаками на слизистой оболочке полости рта, дёснах и пародонтальных тканях. В данной статье на основе анализа научной литературы рассматриваются клинические проявления сахарного диабета, сердечно-сосудистых, гематологических, аутоиммунных и гастроэнтерологических заболеваний в полости рта. Также освещается роль врача-стоматолога в ранней диагностике системных заболеваний и значение мультидисциплинарного подхода. Ранняя диагностика является важным фактором в улучшении общего состояния здоровья и профилактике осложнений.

Ключевые слова

полость рта, системные заболевания, ранняя диагностика, заболевания пародонта, стоматология, общее здоровье.

Abstract

The oral cavity is an important biological system that reflects the overall condition of the human body. Many systemic diseases initially manifest through oral and dental signs involving the oral mucosa, gingiva, and periodontal tissues. This article analyzes, based on scientific literature, the oral clinical manifestations of diabetes mellitus, cardiovascular, hematological, autoimmune, and gastrointestinal diseases. In addition, the role of the dentist in the early detection of systemic diseases and the importance of a multidisciplinary approach are discussed. Early diagnosis plays a crucial role in improving overall health and preventing complications.

Keywords

oral cavity, systemic diseases, early diagnosis, periodontal diseases, dentistry, general health.

Kirish

Zamonaviy tibbiyotda kasalliklarni erta aniqlash va profilaktika qilish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Og'iz bo'shlig'i nafaqat ovqat hazm qilish tizimining boshlang'ich qismi, balki organizmdagi ko'plab patologik jarayonlarning ilk belgilarini aks ettiruvchi "oyina" hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ko'plab tizimli kasalliklar – qandli diabet, yurak-qon tomir, gematologik va autoimmun kasalliklar – dastlab og'iz shilliq qavati, milk va tish to'qimalarida namoyon bo'ladi.

Shu sababli stomatolog shifokorlar nafaqat tish kasalliklarini davolovchi mutaxassis, balki umumiy tibbiy holatni baholashda muhim bo'g'in sifatida qaralmoqda.

Og'iz bo'shlig'ida kuzatiladigan stomatologik belgilar orqali tizimli kasalliklarni erta aniqlash imkoniyatlarini ilmiy asosda tahlil qilish va stomatologning diagnostikadagi rolini yoritish.

- Og'iz bo'shlig'ining umumiy salomatlik bilan bog'liqligini o'rganish
- Tizimli kasalliklarning stomatologik belgilarini tahlil qilish
- Erta diagnostikaning klinik ahamiyatini asoslash

1. Og'iz bo'shlig'i va umumiy organizm o'rtasidagi bog'liqlik

Og'iz bo'shlig'i boy qon tomirlar tarmog'i, mikroflora va immun komponentlarga ega bo'lib, organizmdagi metabolik va immunologik o'zgarishlarga tez javob beradi. Og'iz shilliq qavati va periodontal to'qimalar

umumiy kasalliklar ta'siriga sezgir bo'lib, ularning holati organizm salomatligi haqida muhim ma'lumot beradi.

2. Qandli diabet va stomatologik belgilar

Qandli diabet bilan og'rgan bemorlarda periodontal kasalliklar keng tarqalgan. Diabet quyidagi stomatologik belgilar bilan namoyon bo'ladi:

- Parodontitning tez rivojlanishi
- Og'iz shilliq qavatining quruqligi (kserostomiya)
- Yara va shikastlarning sekin bitishi
- Kandidoz infeksiyalarining tez-tez uchrashi

Periodontal kasalliklar, o'z navbatida, glyukozani nazorat qilishni qiyinlashtiradi, bu esa ikki tomonlama patologik bog'liqlikni yuzaga keltiradi.

3. Yurak-qon tomir kasalliklari va periodontal holat

Ilmiy tadqiqotlar periodontal kasalliklar va ateroskleroz o'rtasida bog'liqlik mavjudligini ko'rsatmoqda. Periodontal cho'ntaklardagi patogen mikroorganizmlar qon oqimi orqali yurak-qon tomir tizimiga o'tib, yallig'lanish jarayonlarini kuchaytiradi. Klinik jihatdan quyidagilar kuzatiladi:

- Milk qonashi
- Surunkali yallig'lanish
- Tishlarning erta yo'qolishi

Bu belgilar yurak-qon tomir kasalliklari xavfini baholashda muhim hisoblanadi.

4. Gematologik kasalliklar

Anemiya, leykemiya kabi qon kasalliklari og'iz bo'shlig'ida quyidagicha namoyon bo'ladi:

- Shilliq qavatning oqarishi
- Milk qonashi
- Nekrotik yaralar
- Og'izda achishish va og'riq

Ayniqsa, sababsiz milk qonashi va yaralar gematologik patologiyalarni istisno qilish zarurligini ko'rsatadi.

5. Autoimmun va gastroenterologik kasalliklar

Autoimmun kasalliklar (Sjögren sindromi, qizil yassi temiratki) og'izda quruqlik, eroziya va yaralar bilan kechadi. Gastroezofageal reflyuks kasalligi esa:

- Tish emalining eroziyasi
- Sezgirlilikning oshishi

bilan namoyon bo'ladi.

Xulosa

Og'iz bo'shlig'idagi klinik belgilarni to'g'ri baholash stomatologga tizimli kasalliklardan shubhalanish va bemorni tegishli mutaxassisga yo'naltirish imkonini beradi. Bu esa erta diagnostika, asoratlarning oldini olish va davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Og'iz bo'shlig'i haqiqatan ham organizm salomatligining "oynasi" hisoblanadi. Stomatologik belgilar orqali ko'plab tizimli kasalliklarni erta aniqlash mumkin. Stomatolog shifokorlar umumiy tibbiy bilimlarga ega bo'lishi va multidisiplinar yondashuvni qo'llashi muhimdir. Bu nafaqat og'iz bo'shlig'i salomatligini, balki bemorning umumiy hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Newman M.G., Takei H., Klokkevold P.R. Carranza's Clinical Periodontology.
2. Genco R.J., Borgnakke W.S. Diabetes and periodontal diseases.
3. Saini R. Oral manifestations of systemic diseases.
4. Little J.W. Dental Management of the Medically Compromised Patient.